

ส่วนที่ ๕

แบบฟอร์มโครงการแบบย่อ (Project idea) ของโครงการสำคัญด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด

ประเด็นการพัฒนาที่ ๑ : สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร เกษตรกรรุ่นใหม่ และสถาบันเกษตรกร

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการส่งเสริมการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตผลเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานที่ ๑ การส่งเสริมเกษตรเพิ่มมูลค่า
๓. แนวทางการพัฒนา	<p>๑) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงให้มีมาตรฐาน</p> <p>๒) ระบบเกษตรเพื่อความมั่นคงด้านอาหารและอาชีพ มุ่งเน้นการใช้พื้นที่น้อยให้ผลตอบแทนสูง และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง นำรูปแบบการพัฒนาโครงการหลวงโมเดลไปขยายผลในพื้นที่สูงอื่นๆ ของประเทศ เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเอง กลายเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งสู่การพึ่งพาตนเองและอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในทุกมิติ การพัฒนา อาทิ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์บนพื้นที่สูงให้มีความรู้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ นำไปสู่การประกอบอาชีพสร้างรายได้อย่างมั่นคงยั่งยืน ด้วยงานวิจัยพัฒนา และส่งเสริมด้านการเกษตรปลอดภัยเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างสุขอนามัยครัวเรือนให้คนบนพื้นที่สูงมีสุขภาพแข็งแรง เกิดการรวมกลุ่มการพัฒนาอย่างเข้มแข็ง ลดความเหลื่อมล้ำ สอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างชุมชนอยู่ดีกินดีอย่างพอดีและพอเพียง สอดรับกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ และเป้าหมายของระบบเศรษฐกิจแบบ BCG</p> <p>๓) การศึกษาและทดสอบพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูงจะช่วย ซึ่งการใช้ประโยชน์สารจากธรรมชาติในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์แล้วยังอาจจะนำไปสู่การสร้างสารชีวภัณฑ์ในการต่อยอดในการใช้ประโยชน์ต่อไป</p>
๔. หลักการและเหตุผล	<p>จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่สูงคิดเป็น ๘๐% ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าอนุรักษ์ กว่า ๘๖% และมีชุมชนบนพื้นที่สูงประมาณ ๑,๕๐๐ กว่าชุมชน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขากว่า ๑๒ ชนเผ่า โดยเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงมากที่สุด ๔๑.๕๗% ไทยพื้นราบ ๒๑.๑๔% ลาหู่ ๘.๖๔% อาข่า ๕.๙๐% ม้ง ๕.๕๙% และเผ่าอื่นๆ อีก ๑๗.๑๖% (ลื้อ ปะหล่อง ไทยใหญ่ ไทยลื้อ จีนฮ่อ ลัวะ อื่นๆ) ส่วนใหญ่ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีการใช้สารเคมีสูง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการบุกรุกป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน และการเผาเศษพืชซึ่งนำมาสู่ปัญหามลภาวะหรือหมอกควัน</p> <p>สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้ดำเนิน “โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง” โดยมีพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ ๒๐ แห่ง ใน ๘ อำเภอ ๑๓,๖๓๔ ครัวเรือน ประชากร ๕๔,๕๐๘ คน โดยร่วมบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้รับทราบแผนปฏิบัติการดังกล่าวเมื่อ</p>

หัวข้อ	รายละเอียด
	<p>วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๔ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมุ่งเน้นการนำองค์ความรู้ของโครงการหลวงไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนพื้นที่สูงอื่นๆ</p> <p>ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สูง เนื่องมาจากเกษตรกรบนพื้นที่สูงยังขาดความรู้ในการใช้ประโยชน์ที่ดินและการเพาะปลูกที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เช่น การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดเชียงใหม่มีมากกว่า ๒๖๘,๔๓๒.๑๘ ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๔) ทำให้เกิดการบุกรุกแผ้วถางป่า การเผาเศษพืชเพื่อเตรียมพื้นที่ปลูก และมีการใช้สารเคมีเกษตรเพื่อป้องกันกำจัดโรค แมลง และกำจัดวัชพืช ส่งผลทำให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงมีระดับสารเคมีในเลือด ที่ระดับความเสี่ยงสูงถึง ๔๐.๔๔% ไม่ปลอดภัย ๒๒.๔๕% ปลอดภัยและปกติ ๒๑.๙๑% และ ๑๕.๑๑% ตามลำดับ (โครงการลดการใช้สารเคมีบนพื้นที่สูง สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน), ๒๕๖๕)</p> <p>กลไกสำคัญเพื่อลดหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น คือ การปรับระบบเกษตรของเกษตรกรบนพื้นที่สูงให้เป็นระบบเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการทำเกษตรมุ่งเน้นการเพาะปลูกที่ปลอดภัย และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตลอดจนการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค อันจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อสร้างความเสมอภาคทางสังคม พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนโยบายการพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศไทย ภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคทางสังคม ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางโครงการหลวง และยังสอดคล้องกับการพัฒนาตามแนวทาง BCG Model และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) อีกด้วย</p>
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> ๑. การพัฒนาและส่งเสริมการทำเกษตรภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย โดยถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและ สวพส. ๒. สนับสนุนและส่งเสริมการปรับระบบเกษตรและการใช้พื้นที่ให้เหมาะสม ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ไม่บุกรุกป่า ไม่เผา และใช้พื้นที่น้อยลง ๓. สนับสนุนและส่งเสริมการใช้ปัจจัยการผลิตชีวภาพเพื่อลดการใช้สารเคมี ๔. การเพิ่มผลผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มจากพืชเดิมและพืชทางเลือกรวมทั้งปศุสัตว์ภายใต้มาตรฐานอาหารปลอดภัย ๕. สนับสนุนและส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในชุมชนเพื่อสร้างพลังในการต่อรองและการบริหารจัดการผลิตผล รวมทั้งการบริหารจัดการตลาดและพัฒนาช่องทางการตลาดสมัยใหม่ ๖. พัฒนาสร้างมูลค่าพืชท้องถิ่นที่สูงในเชิงคุณภาพที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ๗. เพื่อพัฒนาชีวภัณฑ์ เพื่อใช้ในการควบคุมศัตรูพืชในระบบเกษตรในพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ๘. ระบบ sensor สำหรับตรวจสอบโรค แมลงศัตรูพืชเพิ่มมูลค่าผลผลิตของพื้นที่ในระยะยาว

๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. เกษตรกร ๑,๒๐๐ ราย ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย ๒. เกษตรกรมีรายได้ มูลค่า ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๓. เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอย่างน้อย ๒๐ กลุ่ม
๗. พื้นที่เป้าหมาย	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ๒๐ แห่ง ใน ๘ อำเภอ
๘. กิจกรรมหลัก	๑. การพัฒนาและส่งเสริมการทำเกษตรภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย โดยถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและ สวพส. ๒. การปรับระบบเกษตรและการใช้พื้นที่ให้เหมาะสม ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ พื้นฟูสิ่งแวดล้อม ไม่บุกรุกป่า ไม่เผา และใช้พื้นที่น้อยลง ๓. การใช้ปัจจัยการผลิตชีวภาพเพื่อลดการใช้สารเคมีในระบบการปลูกพืชและ เลี้ยงสัตว์ โดยการนำชีวภัณฑ์จากผลงานวิจัยไปให้เกษตรกรใช้ในการเกษตร ๔. การเพิ่มผลผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มจากพืชเดิมและพืชทางเลือก รวมทั้งปศุสัตว์ภายใต้มาตรฐานอาหารปลอดภัย ๕. การตรวจสอบสารพิษตกค้างในผลิตผลทางการเกษตร ๖. การประยุกต์ใช้ระบบสอบทวนย้อนกลับ (Tracability) ๗. การรวมกลุ่มเกษตรกรในชุมชนเพื่อสร้างพลังในการต่อรองและการบริหารจัดการผลิตผล โดยการรวมจุดการค้าและรวบรวมผลผลิตผ่านโรงรวบรวม ผลผลิตกลางของชุมชน เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพตามมาตรฐานอาหารปลอดภัย
๘.๑ กิจกรรมหลักที่ ๑ ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	กิจกรรมหลักที่ ๑ โครงการการเพิ่มศักยภาพของชุมชนเกษตรแบบบูรณาการ เพื่อการใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมในการลดการเผาในพื้นที่เกษตร และส่งเสริมการทำเกษตรภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย แนวทางและวิธีการดำเนินงาน ๑.๑ พัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ด้วยงานวิจัยและนวัตกรรม ๑.๒ การพัฒนาบุคลากรในชุมชนเพื่อเป็นนวัตกรรมชุมชน ๑.๓ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ๑.๔ การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้กับการเกษตรของเกษตรกร ๑.๕ การพัฒนาและส่งเสริมการทำเกษตรภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย โดยถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและ สวพส. ๑.๖ การปรับระบบเกษตรและการใช้พื้นที่ให้เหมาะสม ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ พื้นฟูสิ่งแวดล้อม สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ ๑. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๒. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

<p>๘.๒ กิจกรรมหลักที่ ๒</p> <p>ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>กิจกรรมหลักที่ ๒ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรในการบริหารจัดการตลาดและพัฒนาช่องทางการตลาดสมัยใหม่</p> <p>แนวทางและวิธีการดำเนินงาน</p> <p>๒.๑ พัฒนาระบบ Traceability เพื่อนำไปสู่การตลาดเพื่อการขาย online market</p> <p>๒.๒ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ร่วมกับชุมชน</p> <p>สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่</p> <p>๑. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่</p> <p>๒. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)</p>
<p>๘.๓ กิจกรรมหลักที่ ๓</p> <p>ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>กิจกรรมหลักที่ ๓ สนับสนุนและส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในชุมชนเพื่อสร้างพลังในการต่อรองและการบริหารจัดการการผลิต</p> <p>- โรงรวบรวมผลผลิต/โรงคัดบรรจุ</p> <p>สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่</p> <p>๑. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)</p> <p>๒. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่</p> <p>๓. สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๑</p> <p>๔. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น</p>
<p>๘.๔ กิจกรรมหลักที่ ๔</p> <p>ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>กิจกรรมหลักที่ ๔ โครงการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาชุมชน</p> <p>แนวทางและวิธีการดำเนินงาน</p> <p>๔.๑ การยกระดับ (เพิ่ม) ศักยภาพในการผลิตข้าวของศูนย์ข้าวชุมชนแบบ smart farming โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของ YSF ด้วยการเกษตรแบบแม่นยำ (precision agriculture)</p> <p>๔.๒ การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี</p> <p>สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่</p> <p>๑. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่</p>
<p>๘.๕ กิจกรรมหลักที่ ๕</p> <p>ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>กิจกรรมหลักที่ ๕ การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น/สมุนไพรท้องถิ่นพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย</p> <p>แนวทางและวิธีการดำเนินงาน</p> <p>๕.๑ พัฒนาสร้างมูลค่าพืชท้องถิ่นที่สูงในเชิงคุณภาพที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ</p> <p>๕.๒ วิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการ หรือคุณสมบัติพิเศษ (Natural Bioactive Ingredient) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรที่สูงปลูกเพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจในอนาคต</p> <p>๕.๓ พัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชท้องถิ่นที่สูงเพื่อเพิ่มมูลค่า</p> <p>สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่</p> <p>๑. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่</p>

<p>๘.๖ กิจกรรมหลักที่ ๖</p> <p>ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>กิจกรรมหลักที่ ๖ การพัฒนาชีวภัณฑ์ เพื่อใช้ในการควบคุมศัตรูพืชในระบบเกษตรในพื้นที่สูง</p> <p>แนวทางและวิธีการดำเนินงาน</p> <p>๖.๑ พัฒนาผลิตภัณฑ์สารสกัดธรรมชาติ เพื่อใช้ป้องกันกำจัดศัตรูพืช</p> <p>๖.๒ พัฒนาชีวภัณฑ์เพื่อใช้ป้องกันกำจัดศัตรูพืช</p> <p>๖.๓ ถ่ายทอดและพัฒนาให้เกษตรกรสามารถผลิตสารสกัดธรรมชาติอย่างง่าย เพื่อใช้ป้องกันกำจัดศัตรูพืช</p> <p>สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่</p> <p>๑. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่</p>
<p>๙. หน่วยงานดำเนินการ</p>	<p>๙.๑ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)</p> <p>๙.๒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่</p> <p>๙.๓ มูลนิธิโครงการหลวง</p> <p>๙.๔ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่</p> <p>๙.๕ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๑</p> <p>๙.๖ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ๑</p>
<p>๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ</p>	<p>๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ – ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖</p>
<p>๑๑. งบประมาณ</p>	<p>๕,๐๖๙,๖๐๐ บาท</p>
<p>๑๒. ผลผลิต (Output)</p>	<p>๑. เกษตรกร ๑,๒๐๐ ราย ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย</p> <p>๒. เกษตรกรมีรายได้ มูลค่า ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท</p> <p>๓. เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยอย่างน้อย ๒๐ กลุ่ม</p> <p>๔. ข้อมูลคุณค่าทางโภชนาการ หรือคุณสมบัติพิเศษ (Natural Bioactive Ingredient) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรที่สูงปลูกเพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจในอนาคต</p> <p>๕. พัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชท้องถิ่นที่สูงเพื่อเพิ่มมูลค่า</p> <p>๖. ผลิตภัณฑ์สารสกัดธรรมชาติ เพื่อใช้ป้องกันกำจัดศัตรูพืช</p>
<p>๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)</p>	<p>๑๓.๑ เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความอยู่ดีมีสุข มีความเข้มแข็ง และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม</p> <p>๑๓.๒ ยกระดับสมุนไพรและผักพื้นบ้านล้านนาตลอดห่วงโซ่คุณค่าด้วยงานวิจัยและนวัตกรรม</p> <p>๑๓.๓ สร้างมูลค่าพืชท้องถิ่นที่สูงในเชิงคุณภาพที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ</p> <p>๑๓.๔ ชุมชนได้รับการถ่ายทอดนวัตกรรมเพื่อลดการเผาในพื้นที่เกษตร</p> <p>๑๓.๕ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชนที่มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าแบบออนไลน์</p> <p>๑๓.๖ ชุมชนมีการนำแผนชุมชนไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนได้จริง</p> <p>๑๓.๗ ระบบ sensor สำหรับตรวจสอบโรค แมลงศัตรูพืชเพิ่มมูลค่าผลผลิตของพื้นที่ในระยะยาว</p>